

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 06.04.1999, sp. zn. 11 Tz 30/1999, ECLI:CZ:NS:1999:11.TZ.30.1999.1

Číslo: 45/1999

Právní věta: S ohledem na zásady vyjádřené v čl. 8 Listiny základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.) je třeba při zajištění hledané osoby omezením její osobní svobody pro účely rozhodnutí o vydávací vazbě (§ 381 odst. 1 tr. ř.) postupovat analogicky podle ustanovení § 76 a 77 tr. ř. o zadržení. Tato ustanovení se však aplikují přiměřeně tak, aby byly respektovány zvláštnosti extradičního řízení. To především znamená, že pro odevzdání této osoby soudu platí lhůta 48 hodin od jejího zadržení (§ 76 odst. 4, § 77 odst. 1 tr. ř., čl. 8 odst. 3 Listiny) a že po jejím zadržení před podáním návrhu soudu na vzetí do vazby bude tato osoba státním zástupcem vyslechnuta (§ 76 odst. 3, § 379 odst. 3, § 381 odst. 1 tr. ř.). Předseda senátu je povinen vyslechnout zadrženou osobu, která byla soudu odevzdána, a do 24 hodin od doručení návrhu státního zástupce o něm rozhodnout (§ 77 odst. 2, § 381 tr. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 06.04.1999

Spisová značka: 11 Tz 30/1999

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vydání do ciziny

Předpisy: 141/1961 Sb. § 76 odst. 3
§ 379 odst. 3
§ 381 odst. 1
§ 77 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 45

S ohledem na zásady vyjádřené v čl. 8 Listiny základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.) je třeba při zajištění hledané osoby omezením její osobní svobody pro účely rozhodnutí o vydávací vazbě (§ 381 odst. 1 tr. ř.) postupovat analogicky podle ustanovení § 76 a 77 tr. ř. o zadržení. Tato ustanovení se však aplikují přiměřeně tak, aby byly respektovány zvláštnosti extradičního řízení. To především znamená, že pro odevzdání této osoby soudu platí lhůta 48 hodin od jejího zadržení (§ 76 odst. 4, § 77 odst. 1 tr. ř., čl. 8 odst. 3 Listiny) a že po jejím zadržení před podáním návrhu soudu na vzetí do vazby bude tato osoba státním zástupcem

vyslechnuta (§ 76 odst. 3, § 379 odst. 3, § 381 odst. 1 tr. ř.). Předseda senátu je povinen vyslechnout zadrženou osobu, která byla soudu odevzdána, a do 24 hodin od doručení návrhu státního zástupce o něm rozhodnout (§ 77 odst. 2, § 381 tr. ř.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 4. 1999 sp. zn. [11 Tz 30/1999](#)).

K stížnosti pro porušení zákona vyslovil Nejvyšší soud České republiky, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 1. 1999 sp. zn. Nt 302/99 byl porušen zákon ve prospěch vydávané osoby v ustanoveních § 381 odst. 1 tr. ř. a § 69 odst. 4 tr. ř.

Z odůvodnění:

Úředním soudem ve Stuttgartu byl dne 18. 12. 1998 sp. zn. B 28 Gs 17295/98 vydán zatýkací rozkaz na R. S., který je vážně podezřelý, že ve dvou případech, za součinnosti dalších osob, dosud nezjištěnými kurýry propašoval do Spolkové republiky Německo, v úmyslu docílit zisku, heroin, určený k dalšímu prodeji. V případě zjištění hledané osoby v České republice žádá německá strana oficiálně o její zatčení za účelem extradice do Spolkové republiky Německo. Pokud dojde k zatčení, budou žádost o extradiční a předepsané podklady zaslány obratem diplomatickou, popř. jinak smluvně stanovenou cestou.

Na základě tohoto zatýkacího rozkazu byl dne 28. 1. 1999 policejními orgány České republiky R. S. zatčen, přičemž k omezení jeho osobní svobody podle protokolu o zatčení došlo v 11.25 hodin.

Městské státní zastupitelství v Praze dne 29. 1. 1999 pod sp. zn. Kvz 36/99 podalo Městskému soudu v Praze návrh, aby R. S. byl podle § 381 odst. 1 tr. ř. vzat do vydávací vazby. Tento návrh byl soudu doručen dne 29. 1. 1999 ve 13.41 hodin.

Městský soud v Praze svým usnesením ze dne 29. 1. 1999 sp. zn. Nt 302/99 podle § 381 odst. 1 tr. ř. a podle § 69 odst. 4 tr. ř. per. anal. R. S. propustil ze zatčení na svobodu. Toto usnesení nabylo právní moci okamžikem vyhlášení.

Proti uvedenému usnesení podal ministr spravedlnosti v neprospěch R. S. stížnost pro porušení zákona. Uvádí především, že napadeným usnesením Městského soudu v Praze byl porušen zákon ve prospěch této osoby v ustanovení § 381 odst. 1 a § 69 odst. 4 tr. ř. Městský soud v Praze podle názoru ministra spravedlnosti nesprávně dovodil, že v případě omezení osobní svobody hledané osoby pro účely extradičního řízení předtím, než je rozhodnuto o vazbě podle ustanovení § 381 odst. 1 tr. ř., jde o zatčení podle analogie § 69 odst. 4 tr. ř. Proto jeho závěr o tom, že nebyla dodržena lhůta uvedeného ustanovení 24 hodin po omezení svobody hledané osoby k jejímu dodání soudu, nemohl být podkladem k rozhodnutí o propuštění R. S. na svobodu. Ministr spravedlnosti přitom podrobně vysvětlil, proč nemůže být mezinárodní zatykač ztotožňován s příkazem k zatčení obviněného vydaným soudem České republiky podle jejího trestního řádu. Omezení osobní svobody hledané osoby, která není obviněným podle trestního řádu České republiky, je obdobné zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu ve smyslu ustanovení § 76 tr. ř.

Podle závěru uvedeného ve stížnosti pro porušení zákona postupoval proto v této věci státní zástupce správně, když při předkládání svého návrhu Městskému soudu v Praze na vzetí R. S. do vydávací vazby vycházel z ustanovení § 76 odst. 4 tr. ř., které stanoví u zadržené osoby lhůtu 48 hodin, ve které taková osoba musí být od doby omezení její svobody předána soudu. Postup státního zástupce byl zcela v souladu se zákonem, neboť takto stanovená lhůta 48 hodin byla dodržena.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Městského soudu v Praze byl ve vytýkaném

směru porušen zákon ve prospěch R. S.. Nenavrhl však, aby bylo toto usnesení zrušeno.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na základě tohoto mimořádného opravného prostředku správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen, a to z těch důvodů, které byly ve stížnosti pro porušení zákona uvedeny.

V odůvodnění usnesení Městského soudu v Praze je konstatováno, že k omezení osobní svobody jmenovaného došlo dne 28. 1. 1999 v 11.25 hodin, přičemž návrh státního zástupce na vzetí R. S. do vydávací vazby byl soudu doručen dne 29. 1. 1999 až ve 13.41 hodin, takže v daném případě došlo k překročení zákonné lhůty, ve které měl být R. S. předán soudu. Soud vycházel z toho, že v posuzovaném případě lhůta předání jmenovaného soudu činí 24 hodin podle § 69 odst. 4 tr. ř.

V této souvislosti soud poukázal na to, že se vydání do ciziny v této věci řídí podle Evropské úmluvy o vydávání uveřejněné pod č. 549/1992 Sb. Pokud však jde o otázky rozhodnutí o extradiční vazbě, tato Úmluva uvádí, že orgány dožádané strany rozhodnou podle svého právního řádu. Ustanovení § 381 odst. 1 tr. ř., které v právním řádu České republiky upravuje extradiční vazbu, však neuvádí lhůtu, ve které musí být návrh státního zástupce na vzetí do vydávací vazby předán soudu, a tato otázka není řešena ani v jiném ustanovení hlavy dvacáté čtvrté trestního řádu. Proto podle právního názoru vysloveného v napadeném rozhodnutí městského soudu je třeba použít analogie obecných ustanovení trestního řádu o vazbě. Přitom lhůty, ve kterých má být předána soudu osoba, jejíž osobní svoboda byla omezena, jsou upraveny v § 77 odst. 1 a v § 69 odst. 4 tr. ř. Tyto dva instituty, tj. zatčení a zadržení, rozlišuje trestní řád, jakož i Listina základních práv a svobod. Rozlišení těchto dvou institutů je důležité zejména z hlediska lhůty, ve které je nutno osobu, jejíž osobní svoboda byla omezena, odevzdat soudu. Protože v případě R. S. se jednalo o zatčenou osobu, měl být soudu podle § 69 odst. 4 tr. ř. předán do 24 hodin. Lhůta 48 hodin, jak dále soud uvedl ve svém rozhodnutí, je stanovena v § 77 odst. 1 tr. ř. (ve znění novely účinné od 1. 1. 1999) u zadržené osoby. Závěrem soud v odůvodnění svého rozhodnutí zdůraznil, že v případě rozhodování o vzetí do vydávací vazby podle § 381 odst. 1 tr. ř. jde vzhledem k tomu, že je tak realizován mezinárodní zatýkácí rozkaz, nepochybně o institut zatčení, a nikoliv zadržení, a protože ustanovení § 69 odst. 4 tr. ř. nebylo novelizováno, platí zde stanovená lhůta 24 hodin, která ze strany státního zástupce nebyla dodržena.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že uvedené úvahy Městského soudu v Praze nejsou zcela správné.

Vydávací řízení je v trestním řádu upraveno v hlavě dvacáté čtvrté, přičemž podle § 375 tr. ř. se ustanovení této hlavy užije jen tehdy, nestanoví-li vyhlášená mezinárodní smlouva postup jiný. V této věci se vydání do ciziny řídí podle úpravy obsažené v Evropské úmluvě o vydávání uveřejněné pod č. 549/1992 Sb., jejímiž signatáři jsou Česká republika i Spolková republika Německo. Podle článku 16 odst. 1 Úmluvy mohou příslušné orgány dožadující strany v naléhavých případech žádat, aby hledaná osoba byla vzata do předběžné vazby (vazba předcházející doručení žádosti o vydání a potřebných podkladů). Příslušné orgány dožádané strany rozhodnou v této věci podle svého právního řádu. Ustanovení právního řádu České republiky, které tuto věc upravují, jsou právě speciální ustanovení hlavy dvacáté čtvrté trestního řádu, a to konkrétně ustanovení § 381 odst. 1 tr. ř., o extradiční vazbě. Toto ustanovení stanoví, že ve vydávacím řízení lze osobu, o jejíž vydání jde, vzít do vazby, a upravuje i důvod této vazby. Neobsahuje však institut, který by umožňoval omezit svobodu vydávané osoby předtím, než může být rozhodnuto o extradiční vazbě. Chybí tak v trestním řádu ustanovení, které by důsledně zajišťovalo realizaci závazku České republiky vyplývajícího z Evropské úmluvy o vydávání, popř. z jiných vícestranných nebo dvoustranných mezinárodních smluv, zajistit hledanou osobu pro účely extradice. Trestní řád České republiky v tomto směru neodpovídá důsledně ani požadavkům vyplývajícím z Listiny základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.), podle které nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon (čl. 8 odst. 2). Přitom je z povahy věci zřejmé, že omezit osobní svobodu osoby, na niž je vydán mezinárodní zatykač, a stát, jehož orgány jej vydaly, žádá o její

předběžné zatčení (předběžnou vazbu), je nutné okamžitě, když je její přítomnost v České republice zjištěna, přičemž před rozhodnutím o vazbě ji musí předseda senátu vyslechnout Předvolání, popř. předvedení osoby, o jejíž vydání jde, za účelem jejího výsledku a rozhodnutí o vazbě podle § 381 odst. 1 tr. ř. zpravidla nebude v těchto věcech připadat v úvahu. Jde nepochybně o vážný nedostatek současné vnitrostátní úpravy extradičního řízení.

Stejně jako Městský soud v Praze a rovněž i jako ministr spravedlnosti má Nejvyšší soud zato, že ačkoli analogická aplikace obecných ustanovení trestního řádu o vazbě není v případě extradiční vazby v zásadě možná (extradiční vazba má vlastní vazební důvod, od rozhodnutí o přípustnosti vydání je obligatorní apod.), pokud jde o omezení osobní svobody hledané osoby před rozhodnutím o extradiční vazbě a zajištění její přítomnosti pro účely tohoto rozhodnutí, je nutno takovou analogii připustit a napravit tak uvedené nedostatky trestního řádu. Jinak by ostatně ani nebylo možné speciální ustanovení § 381 odst. 1 tr. ř., které připouští vzít hledanou osobu do vazby, zpravidla realizovat způsobem předpokládaným Listinou základních práv a svobod, která se vztahuje na práva a svobody každé osoby nacházející se na území České republiky. Tento stav právní úpravy lze chápat jediné tak, že zákonodárce v úpravě extradiční vazby sice výslovně neodkazuje na zajišťovací instituty obecné části trestního řádu, je však zřejmé, že spoléhá na jejich analogické použití. Jelikož ustanovení trestního řádu o zatčení a zadržení jsou koncipována k účelu zajištění osoby obviněného nebo podezřelého pro jeho trestní stíhání v České republice jejími orgány činnými v trestním řízení, nemohou samozřejmě plně odpovídat potřebám extradičního řízení a jejich aplikace tedy připadá v úvahu jen přiměřeně. Je možno souhlasit s Městským soudem v Praze, že podstatné je, že tato ustanovení v souladu s Listinou základních práv a svobod stanoví omezení orgánů České republiky záležející v povinnosti dodržet lhůty, ve které musí být osoba, jejíž svoboda byla omezena, předána soudu k rozhodnutí o vazbě. Jinak musí být propuštěna na svobodu.

Na rozdíl od právního názoru uvedeného v napadeném rozhodnutí Městského soudu v Praze má však Nejvyšší soud zato, že u osoby, která má být zajištěna pro účely vydávací vazby, je třeba analogicky aplikovat lhůtu uvedenou v ustanoveních § 76 odst. 4, § 77 odst. 1 tr. ř., resp. čl. 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, která upravují institut zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu. Podstatné je, že osoba, o jejíž vydání cizí stát požádal, není podle českého trestního řádu obviněným, takže může mít v řízení před orgány České republiky pouze postavení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu. V tomto směru není rozhodné, že trestný čin spáchala buď zcela nebo zčásti na území cizího státu.

Příkaz k zatčení ve smyslu § 69 tr. ř. je oproti zatýkácímu rozkazu, který vydává soud cizího státu, zcela odlišným institutem. Příkaz k zatčení se vydává na obviněného podle právního řádu České republiky a vydává ho soud činný na jejím území. Slouží k zajištění osoby obviněného pro rozhodnutí o vazbě soudu, který příkaz vydal. Vydává se tehdy, nelze-li účast obviněného u výsledku, který musí předcházet rozhodnutí o vazbě, dosáhnout jinými prostředky (srov. § 69 odst. 1 tr. ř.). Zatýkácímu rozkazu vydanému cizozemským orgánem nelze přisuzovat stejné právní účinky jako příkazu k zatčení vydanému tuzemským soudem také proto, že o extradiční vazbě nerozhoduje ten orgán, který takový rozkaz vydal.

Je třeba dále rovněž zdůraznit, že soud České republiky o vzetí do vydávací vazby nebo propuštění osoby, o jejíž vydání cizí stát požádal, rozhoduje na základě návrhu státního zástupce, který tento orgán činí na podkladě výsledků jím prováděného předběžného šetření podle § 379 a § 381 tr. ř. Pokud byl zatčen obviněný, na něhož byl vydán příkaz k zatčení soudem České republiky podle § 69 odst. 1, naproti tomu státní zástupce návrh nepodává a soud rozhoduje z vlastního podnětu.

Z uvedených rozdílů mezi zatčením pro účely trestního stíhání v České republice a omezením osobní svobody hledané osoby v extradičním řízení také plyne, že pro účely extradičního řízení je zapotřebí delší doba k tomu, než může být věc předložena k rozhodnutí soudu. Především musí být oproti

případu zatčení vytvořen podklad pro státního zástupce, aby mohl věc náležitě posoudit z hlediska, zda je třeba osobu, jejíž svoboda byla pro účely extradičního řízení omezena, propustit, nebo zda je třeba podat návrh soudu na její vzetí do vazby podle § 381 odst. 1 tr. ř. Takový závěr může odpovědně státní zástupce učinit až po zjištění základních podmínek pro vydání ve smyslu ustanovení § 379 odst. 1 tr. ř. o předběžném šetření. Z povahy věci plyne, že zjišťování totožnosti hledané osoby a ověření, že nejde o občana České republiky, je v takových věcech obtížné a vyžaduje spolupráci s dalšími orgány České republiky, popř. i s orgány cizích států. Jde samozřejmě o zjištění, která jsou důležitá i pro rozhodnutí soudu, jemuž má být návrh na vzetí hledané osoby do vazby předložen.

Nejvyšší soud tedy dovodil, že v případě omezení osobní svobody hledané osoby pro účely extradičního řízení platí k jejímu předání soudu od okamžiku tohoto omezení lhůta 48 hodin uvedená v ustanovení § 76 odst. 4 a § 77 odst. 1 tr. ř., resp. tomu odpovídající lhůta uvedená v čl. 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Aplikace ustanovení § 69 odst. 4 tr. ř., resp. čl. 8 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, která k dodání zatčeného obviněného soudu stanoví lhůtu 24 hodin, nepřichází v úvahu. Rozdíl v uvedených lhůtách je podstatnou skutečností vyplývající ze závěru o aplikaci ustanovení § 76 tr. ř. o zadržení. Je třeba však ještě připomenout, že institut zadržení, který je trestním řádem upraven pro účely trestního stíhání v České republice, je možné použít pouze přiměřeně. Skutečnost, že se u osoby, o jejíž vydání do ciziny jde, neomezuje její svoboda pro účely trestního stíhání v České republice, ale pro účely extradičního řízení, se projeví zejména v tom, že nepřipadá v úvahu jí před návrhem na vzetí do vazby sdělit obvinění, jak je předpokládáno v ustanovení § 76 odst. 4 tr. ř. Na druhé straně však je nezbytné osobu, o jejíž vydání jde, před podáním návrhu soudu na její vzetí do vazby, vyslechnout ve smyslu ustanovení § 76 odst. 3 a § 379 odst. 3 tr. ř. To je úkolem státního zástupce. Pro úplnost je třeba dodat, že uvedeným způsobem státní zástupce v posuzované věci nepostupoval. Z obecných ustanovení o zadržení (§ 77 odst. 2 tr. ř.) dále vyplývá, že předseda senátu postupující podle § 381 odst. 1 tr. ř. zadrženou osobu, která mu byla odevzdána, vyslechne a o návrhu státního zástupce rozhodne do 24 hodin od doby, kdy mu byl návrh doručen.

Uvedené právní názory nejsou v rozporu s ustanoveními čl. 8 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod, které upravují instituty zadržení a zatčení osob. Zejména je třeba zdůraznit ustanovení čl. 8 odst. 4, podle něhož zatknout obviněného je možno jen na písemný odůvodněný příkaz soudce. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Soudce musí zatčenou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu. I toto ustanovení tedy zdůrazňuje skutečnost, že v případě zatčení může jít jen o osobu obviněného, přičemž soudcem, který vydává příkaz k zatčení, je míněn soudce České republiky. Ustanovení čl. 8 odst. 3 o zadržení zdůrazňuje, že zadržená osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu. Je možno ještě připomenout Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv (č. 209/1992 Sb.), která v článku 5 odst. 1 písm. f) mimo jiné připouští i zákonné zatčení nebo jiné zbavení osobní svobody osoby, proti níž probíhá řízení o vydání, přičemž v odst. 2 tohoto článku stanoví, že každý, kdo je zatčen, musí být seznámen neprodleně v jazyce, jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s obviněním vůči němu. Tato úmluva je s ohledem na čl. 10 Ústavy České republiky bezprostředně závazná a má přednost před zákonem.

Pokud státní zástupce při předkládání svého návrhu Městskému soudu v Praze na vzetí R. S. do vydávací vazby vycházel z ustanovení § 76 odst. 4 a § 77 odst. 1 tr. ř., která stanoví u zadržené osoby lhůtu 48 hodin, ve které taková osoba musí být předána soudu, neporušil zákon.

Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 29. 1. 1999 sp. zn. Nt 302/99 tím, že dospěl k závěru, že zde platila pro předložení takového návrhu soudu lhůta 24 hodin podle § 69 odst. 4 tr. ř. a

R. S. propustil na svobodu, postupoval v rozporu se zákonem.

Nejvyšší soud proto vyhověl návrhu uvedenému ve stížnosti pro porušení zákona a vyslovil, že napadeným rozhodnutím byl ve prospěch obviněného porušen zákon. Omezil se pouze na tento výrok, protože ve zrušení napadeného rozhodnutí mu bránila skutečnost, že ministr spravedlnosti takový postup nenavrhl (§ 272 tr. ř.).